

PAVEL PERKO

DOKTOR LOVRO

Čudak sem. Nastanil sem se kot zdravnik v samotnem gorskem kotu, kjer še nikdar zdravnika niso imeli. Znanci in tovariši so se mi smejali. Ko sem odhajal, so rekli:

»To je pač ena izmed njegovih kapric. Čudak je bil in bo. Svoj idealizem si ohladi, se vrne in poreče: Bedak sem bil...«

Čudak sem, to vem. In zato sem tukaj ob vznožju Blegoša. Zaprt pred svetom! Prost in neodvisen! O takem življenju, to veš, sem sanjaril še kot dijak. Sedaj ga imam. In moram reči, da sem srečen kot nihče na svetu.

Celo preprosti ljudje se mi čudijo in ne morejo verjeti, da ostanem.

»Doktor Lovro — ali je mogoče?«

»Kakopak!«

»Ej, ne verjamem. Za par tednov ste prišli na oddih. Neko jutro vas bo vzelo in mi bomo, kot smo bili.«

»Nikakor. Ostanem!«

»In pozimi?«

»Ostanem.«

In se jim od srca smejem, tem dobrim ljudem, ki majejo z glavo in pravijo: »Zapustil nas bo, ko se ga bomo najbolj privadili.«

Jaz pa jim zatrjujem: »Ko bo tulila burja in zanašala sneg izpod Blegoša, takrat bom najbolj vesel in bom čutil, da sem človek, prost in neodvisen, kot je prosta burja izpod vašega Blegoša.«

Ne umejo popolnoma, kaj se pravi biti prost in neodvisen, a vendar verjamejo čedalje bolj. In gredo in pravijo:

»Doktor Lovro ostane med nami — in celo pozimi!«

Kako te ljubim, ljudstvo moje, naturno še in nepokvarjeno!

Pa kako je prišlo do tega? Kako da sem si izbral ta divji gorski kot ob vznožju Blegoša? Poslušaj!

Kot doktorand sem bil obiskal v teh krajih znanca in prijatelja. Bil je župnik v samotni fari onstran Blegoša. Sedaj ga ni več, umrl je pred dvema letoma. In ko sem bival pri njem, smo bili napravili izlet na Blegoš in se vračali popoldne skoz Kopačnico. Mlinar Lojze iz Kopačnice je imel naročeno, da zapreže in nas popelje do velike ceste.

Mlinarjeva hiša v Kopačnici — — —

Pa saj ti kraj ni znan. Kako naj ti ga opišem? Mimo mlina teče voda, šumi in izpira že izprane skale ob bregovih. Tik vode se vije cesta, ozka sicer, a bela kot mleko, izprana in trda kot so trde in izprane blegoške čeri. Ob obeh straneh se ločijo gorska rebra, ki se jim grebeni in pašnati vrhovi kopljejo v soncu, ko je tu spodaj že zdavnaj senca zagrnila dolino. In Mlinarjeva hiša!

Na oknu cvete nagelj in reseda. Za nageljnom pa mlad obraz, z očmi jasnimi in čistimi kot je čista voda doli v potokovi strugi. To je Lucija, sestra mlinarja Lojzeta, šivilja.

»Kako dehti nagelj! In kako se je reseda lepo razcvela!« sem rekel, ko sem stopil mimo okna.

»Proti soncu jih obračam. In letos je sonca mnogo«, je odvrnila Lucija in zardela.

»Glejte, tu imam tudi pelargonijo in rožmarin.«

Sklonila se je izza šivalnega stroja in vzela z drugega okna pelargonijo in rožmarin.

Res, tudi pelargonija in rožmarin sta bila v polnem razcvetu. Vendar nagelj mi je ugajal najbolj. In kdo bo vedel, morda sem ga utrgal sam, morda mi ga je utrgala ona: še preden je imel brat Lojze napreženo, sem držal v roki tri vršiče, ki so se bili razcveli izmed vseh najlepše.

»Hvala! A kako naj povrnem, ker grem in me več ne bo?« sem se opravičeval. Nekam težko mi je bilo pri srcu.

»Morebiti pa še pridete«, je rekla in postavljala nazaj pelargonijo in rožmarin.

»In tedaj,« je dodala, »tedaj morebiti poženejo iz tehle vršičev novi popki in novi cvetovi.«

Sklanjala se je nad pelargonijo in, kdo bi vedel, ali ni imela solznih oči... Mlinarjeva Lucija!

»Kako je vendar lepo tu pri vas,« sem dejal Lojzetu, ko sva sedela na vozu. Njegova močna postava se je sklanjala nad jermenje, ki je z njim krotil iskro žival.

»Lepo? Ej, ne verjamem.«

In dvoje oči, podobnih onim za nageljnom in resedo, me je pogledalo neverjetno. Iz lepega, nekoliko bledega obraza je sijala duša, odkrita in pametna, in je hotela reči:

»Kdor trdi, da je pri nas lepo, ta se ali šali ali pa ima oči ustvarjene drugače ko drugi ljudje. Vsakdo pravi, da je kraj pust in dolgočasen.«

»Lepo! V resnici lepo!« sem mu zatrjeval. In ves navdušen sem začel opisovati stvari, ki jih ljudje tukaj imajo, pa ceniti ne vedó. Idilični mir, tihota, zrak, voda, šumenje vihre po vrhovih, mogočnost gorá in čeri.

Družba na vozu se mi je smejala. In prijatelj župnik je pripomnil:

»Fantast in idealist.«

Nekdo drugi pa je pristavil: »Čudak!«

Toda, kaj meni za to! Oko mi je objemalo kot v slovo gore in grebene, ki so žareli v popoldanskem soncu. Ah, in tista lisa neba nad nami se je širila bolj in bolj, znamenje, da bomo kmalu na veliki cesti.

»Veste kaj?« sem poudaril in se obrnil na vozu.

»No?«

»Jaz pridem in se nastanim v tem kraju.«

Župnik je ustavil dovtip in me začudeno pogledal. Tudi drugi so umolk-nili. Šele za hip so se zavedeli in vprašali:

»Kaj? Kako? Eh!«

»Poglejte!« sem jim kazal na hrib, ki se je moral dvigati tik nad Mlinarjevo hišo. Na pobočju hriba je stala bela hišica, obrnjena proti soncu.

»Pridem in se nastanim v onile hišici.«

Zasmejali so se in obrnili pogovor na druge stvari. Samo Lojze se je zasukal proti meni in pojasnil:

»To je hišica tete Jere.«

In izvedel sem, da je Jera res Lojzetova in Lucijina teta, da je stara samica in bogata, ter da ima nadvse rada Lojzeta in Lucijo.

Ko smo stopali z voza, pa je Lojze pripomnil:

»Ko bi res mislili, gospod, in prišli — saj najbrž ne mislite resno. Ko bi res prišli, rečem vam, da bi bili ljudje veseli nad vso mero. To bi imeli za posebno čast in prijaznost. In jaz, ako bi bilo treba, bi zapregel in vas peljal, kadar bi hoteli. In če bi bilo tudi pozimi in v goro, vseeno. Ko so ono leto ljudje umirali za kozami, oj, kako bi bili potrebovali zdravnika, pa ga ni bilo! Pa kaj govorim, saj ne pridete!«

Ej, Lojze, tedaj nisi verjel niti ti niti drugi, da pridem. A danes! Glej, moje sanje so resnica. Stanujem v hišici na holmu. Teta Jera joka od samega veselja in pravi: »Sedaj bom živela. In ako zbolim, bom imela zdravnika izmed vseh najbližej!« Doli ob cesti pa stoji hiša in na oknu nagelj in reseda in pelargonija in rožmarin.

Ali sem čudak ali nisem?

Sam sebi se čudim in se povprašujem: »Ali bo to tudi ostalo?«

Pa naj ostane ali ne, dovolj mi je, da sem tu! Čudak sicer, a srečen in zadovoljen kot nihče na svetu.

* * *

Čedalje bolj mi ugajajo ljudje in kraji. Nisem se motil. Prav tako je, kakor sem včasih kot dijak sanjaril. Tedaj sem navadno knjigo porinil od sebe in se zagledal v daljavo. In prisanzal sem si pred dušo gorenjske grape in griče in gorovja, razorana po rebrih. Nisem si predstavljal kakih turistično lepih skalnatih vrhov, ker skala je mrtva. Mislil sem na gore, porasle z gozdovi, sočne in zelene. Ko spomladi ozeleni bukev in dobi smreka temnejšo barvo; ko poženeta trava in mah; ko na veji zažvrgoli ptič in se vrana prepeljava z gore v goro. Med gozdovi pa, kakor za spremembo, zeleni travnik in rodi polje. Na polju kmet, ki orje, po pašah pastirji... To, se mi zdi, je slovenska domovina in slovensko ljudstvo.

In to imam. Sedaj sem v sredi tega, kar je bilo v mladih letih najljubši predmet mojih sanj.

Čudak? Naj bom! Kaj mi mar!

(Prvo in del tretjega poglavja)